

Түсінік хат

Аннотация

Үйірме бағдарламасы жоғарғы сыныптағы оқушылардың бір жылдық жұмыс жоспарында аптасына үш рет 306 сағатқа сай есептеліп жасалған. Қазақ халқының ежелгі ұлттық спортының бірі – тоғызқұмалақ. Зерттеушілердің пайымдауынша, бұл ойынның пайда болуы шамамен 4 мың жылдық кезеңді қамтитын көрінеді. Алайда, өкінішке қарай, елімізде тоғызқұмалақ ойыны туралы білетін жандар өте аз.

Осыған орай, бүгінгі тақырыбымызда оқушыларды аталмыш ойынмен таныстырсақ дейміз. Бағдарламада ойын тарихынан бастап, ережелері, жарыс ережесі, тактикалық тәсілдермен оқушылар бойындағы танымдықты дамытуға бағытталады. Бүгінде тоғызқұмалақ ойынының әлемде әртүрлі үлгілері бар. Мәселен, Египетте, Америкада, Шри-Ланкада осыған ұқсас ойын түрлері дамыған.

Оқушылар үшін жаңашылдығы

Бағдарламада тоғызқұмалақ ойынын тез, әрі жеңіл үйрету жүйеленген. Ойын сабақтары барысында жаңа ережелермен танысу арқылы іске асуына негізделген.

Оқу үрдісіндегі курстың орны

Мектеп оқушыларының бойындағы интеллектуалдық қабілеттерін ашу. Саналы, тәрбиелі спортшыларды тәрбиелеу.

Мақсаты: Оқушыларға тоғызқұмалақ ойынын түсіндіру және үйрету

- Оқушылардың үйірмеге деген қызығушылығын арттыру мақсатында, тоғызқұмалақтың ережелерін түсіндіру және көрсету
- Оқушыларды интеллектуалдыққа баулу, ақыл-ой өрісін дамыту мақсатында тәрбиелеу.
- Оқушыларға ұлттық ойынды үйрете отырып, ұлттық спортқа, өнерге деген патриоттық сезімін дамыту.

Күтілетін нәтиже:

Оқу жылының аяғына қарай оқушы біледі, үйренеді:

- Тоғызқұмалақ ойынының жалпы ережесі туралы;
- Жарыс залында өзін-өзі ұстау ережелері туралы;
- Интеллектуалды ойлауды;
- Ойын барысында жүрістерді санауды;
- Комбинация жасауды;
- Уақытқа ойнауды;

Күнтізбелік-тақырыптық жоспар

I ауысым I топ

№	Сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Өтетін мерзімі
1	Кіріспе. Тоғызқұмалақтың қысқаша тарихы. Тоғызқұмалақ ойынының ережесі. Тоғызқұмалақ ойынының мақсаты. Жүріс жасау және құмалақ ұту ережесі	6	
2	Тұздық алу ережесі және ерекшеліктері. Атсырау ережесі және ерекшеліктері	6	
3	Жүріс санын есептеу жолдары. Жүріс санын есептеудің ерекшеліктері	6	
4	Тұздықтың атқаратын қызметі. Бай отауды пайдалану ерекшеліктері	6	
5	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: комбинация	6	
6	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: қорғаныс	6	
7	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: шабуыл жасау	6	
8	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: байлау қою	6	
9	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: тұздық алу	6	
10	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: тұздық беру	6	
11	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: тұзақ құру	6	
12	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: айырбасқа шақыру	6	
13	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: жүріс қысқарту	6	
14	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: жүріс көбейту	6	
15	Тоғызқұмалақ бастамалары: "тектұрмас" бастамасы	6	
16	Тоғызқұмалақ бастамалары: "атөтпес" бастамасы	6	

17	Тоғызқұмалақ бастамалары: "атсыратар бастамасы"	6	
18	"Бел" бастамасы	6	
19	"Бел басар" бастамасы	6	
20	"Қандықақпан" бастамасы	6	
21	"Қырғыз қорғанысы" бастамалары	6	
22	"Тараз және Зайсан қорғанысы" бастамалары	6	
23	"Көкмойын" бастамалары	6	
24	Тоғызқұмалақтан жарыс	6	

Күнтiзбелiк-тақырыптық жоспар

II ауысым II топ

№	Сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Өтетін мерзімі
1	Кіріспе. Тоғызқұмалақтың қысқаша тарихы. Тоғызқұмалақ ойынының ережесі. Тоғызқұмалақ ойынының мақсаты. Жүріс жасау және құмалақ ұту ережесі	6	
2	Тұздық алу ережесі және ерекшеліктері. Атсырау ережесі және ерекшеліктері	6	
3	Жүріс санын есептеу жолдары. Жүріс санын есептеудің ерекшеліктері	6	
4	Тұздықтың атқаратын қызметі. Бай отауды пайдалану ерекшеліктері	6	
5	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: комбинация	6	
6	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: қорғаныс	6	
7	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: шабуыл жасау	6	
8	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: байлау қою	6	
9	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: тұздық алу	6	
10	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: тұздық беру	6	
11	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: тұзақ құру	6	
12	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: айырбасқа шақыру	6	
13	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: жүріс қыскарту	6	
14	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: жүріс көбейту	6	
15	Тоғызқұмалақ бастамалары: "тектұрмас" бастамасы	6	
16	Тоғызқұмалақ бастамалары: "атөтпес" бастамасы	6	

17	Тоғызқұмалақ бастамалары: "атсыратар бастамасы"	6	
18	"Бел" бастамасы	6	
19	"Бел басар" бастамасы	6	
20	"Қандықақпан" бастамасы	6	
21	"Қырғыз қорғанысы" бастамалары	6	
22	"Тараз және Зайсан қорғанысы" бастамалары	6	
23	"Көкмойын" бастамалары	6	
24	Тоғызқұмалақтан жарыс	6	

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. "Шеберлер талдаулары", авторы - Әсел Далиева, Шымкент қаласы, 2019 жыл
2. "Таңғажайып тоғызқұмалақ", авторы - М.Шотаев, С. Ақназаров, Астана, 2015жыл
3. "Тоғызқұмалақтың теледидарлық сабақтары", авторы - М.Шотаев, Астана, 2014 жыл
4. "Тектұрмас бастамасы", авторлары: М.Құсайынов, Б.Төлегенов, Ү.Атчыбаева
5. "Тоғызқұмалақ ережесі мен қағидасы", Дене шынықтыру және спорт бойынша республикалық оқу-әдістемелік және талдау орталығы, Астана, 2016 жыл